

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 5 Mars 1883, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphörande af vatten- och brödstraffet.

Lag-Utskottet har från Andra Kammaren fått till handläggning emottaga en inom Kammaren af Herr *J. Anderson* i Tenhult afgifven motion, N:r 69, deri motionären, då erkänt vore, att vatten- och brödstraffet såsom förvandlingsstraff vore olämpligt, föreslår, »att Riksdagen för sin del ville besluta den ändring i 10 och 11 §§ i 2 kap. af Strafflagen den 16 Februari 1864 samt andra §§ i samma lag, att vatten- och brödstraffet upphör och ersättes med fängelsestraff.»

Sedan vid så väl 1867 som 1870 års riksdagar framställningar egt rum derom, att det i 1864 års strafflag såsom förvandlingsstraff bibehållna vatten- och brödstraffet skulle delvis eller helt och hållet upphöra, utan att dock dessa framställningar föranledt till någon Riksdagens åtgärd, föreslog Kongl. Maj:t 1871 års Riksdag att antaga en förändrad lydelse af 2 kap. 11 § Strafflagen i syfte, att den, som saknade tillgång till gäldande af honom ådömda böter, skulle, om han så åstundade, ega att i stället för det hela bötesbeloppet motsvarande fängelse vid vatten och bröd undergå annat fängelse efter den i nämnda lagrum redan förut stadgade förvandlingsgrund. Med anledning af denna

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 7 Saml. 10 Häft.

proposition, äfvensom af tvenne i ämnet väckta motioner, hemställde Lag-Utskottet om sådana ändringar i strafflagen, att såsom alternativa, på den sakfäldes val beroende förvandlingsstraff skulle antagas i första rummet enkelt fängelse samt i det andra fängelse vid vatten och bröd, hvarvid för förvandling af böter till enkelt fängelse en särskild tariff skulle tillämpas. Frågan förföll emellertid i anseende till Kamrarnes skiljaktiga beslut.

Den upptogs sedermera genom särskilda motioner vid 1874, 1877, 1878 och 1879 års riksdagar, utan att dock föranleda någon Riksdagens åtgärd.

I det utlåtande, Utskottet vid sistnämnda riksdag afgaf i frågan, erinrade Utskottet, hurusom vatten- och brödstraffet såsom förvandlingsstraff redan utdömdes af Lagkomitén (1832), som dock bibehöll detsamma såsom en svårare art af fängelse, hvilket kunde omedelbart ådömas; hurusom vid den några år derefter företagna granskningen af Lagkomiténs förslag Högsta Domstolen gick ett steg längre och uttalade sig för detsammes afskaffande äfven såsom särskild straffart, hvilken uppfattning äfven gjorde sig gällande hos så väl den första (1842—1843) som den andra eller förstärkta (1844) Lagberedningen; men hurusom emellertid straffarten såsom förvandlingsstraff upptogs i det af Kongl. Maj:t vid 1862—1863 års riksdag framlagda förslag till ny strafflag och i följd deraf inkom i nu gällande lag.

Så väl vid detta senare som de följande tillfällen, då vatten- och brödstraffets upphäfvande utgjort föremål för Utskottets och Riksdagens behandling, hade såsom skäl för den föreslagna åtgärden framhållits inkonsequensen deri, att, ehuru böter utgjorde den lindrigaste i lag bestämda straffart och jemförelsevis större förbrytelser bestraffades med enkelt fängelse, böter likväl, vid bristande tillgång till deras gäldande, förvandlades till fängelse vid vatten och bröd, som icke allenast vore en svårare straffart än enkelt fängelse, utan äfven till följd af dess affektiva egenskap ansetts icke böra såsom omedelbar straffart i lagen bibehållas. Som hufvudsakligt hinder mot åvägabringande af önskvärd ändring härutinnan hade dock åberopats, att utbyte af en mera intensiv straffart mot en mildare sådan naturligen, om ej straffet skulle förfela sitt ändamål, måste medföra en förlängning af strafftiden, samt härigenom ej mindre den sakfælde komma att längre tid dragas från hem och arbetsförtjenst, än ock befintliga cellfångelser komma att sakna erforderligt utrymme för bestraffningarnes verkställande.

För utredning af förhållandet i sistberörda afseende hade Utskottet, med ledning af Kongl. Fångvårdsstyrelsens underdåniga årsbe-

rättelser, den i nämnda styrelse förda rulla öfver fångar uti läns- och kronocellfängelserna samt åtskilliga från Stockholms stads ransakningshäkte inhemtade uppgifter, låtit utarbete några utlåtandet bilagda tabeller, och fann Utskottet de härigenom vunna upplysningar, ehuru de icke syntes tillförlitligen ådagalägga, att dåvarande utrymme i cellfängelserna medgåfve utbyte af fängelse vid vatten och bröd mot enkelt fängelse, dock innefatta giltig anledning att söka vidare utredning om förhållandet i detta hänseende, hvarvid jemväl borde dels tagas i öfvervägande, huruvida icke stads- och häradshäktena skulle kunna användas till aftjenande af förvandlingsstraff samt om icke genom ändring i nu gällande förvandlingsgrund minskning i fängelsetiden kunde åstadkommas, dels ock, i fall utrymmet detta oaktadt funnes otillräckligt, de kostnader beräknas, som för uppnående af det åsyftade ändamålet kunde blifva erforderliga. På grund af det sålunda anförda, hemställde Utskottet, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t, med uttalande af den åsigt, att fängelse vid vatten och bröd borde, derest så ske kunde, mot annat förvandlingsstraff utbytas, anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes i sådant afseende låta åvägbringa nödig utredning af de på frågans lösning inverkan omständigheter samt derefter till Riksdagen göra den framställning, hvartill denna utredning kunde föranleda. Äfven nu stannade emellertid Kamrarne i skiljaktiga beslut, hvadan frågan förföll.

Vid sistliden riksdag väcktes frågan å nyo, men, sedan uti en från Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet till Utskottets ordförande aflåten skrifvelse blifvit upplyst, att Högsta Domstolen afgifvit yttrande öfver ett inom Justitiedepartementet uppgjort förslag till förändring af Strafflagens stadganden angående fängelsestraff vid vatten och bröd, hvilket förslag dock ännu icke vore för Kongl. Maj:t slutligen föredraget, så beslöt Riksdagen, på Utskottets i anledning af nämnda upplysning gjorda hemställan, att motionen icke skulle föranleda till någon åtgärd från Riksdagens sida.

Någon proposition i ämnet har icke afgifvits till innevarande Riksdag, och orsaken härtill är otvifvelaktigt att söka deri, att bristande utrymme i cellfängelserna ännu ställer sig hindrande i vägen för genomförande af denna af båda statsmakterna önskade reform i vårt straffväsende. Utskottet hemtar stöd för denna uppfattning af det yttrande, som vid sistliden riksdag med anledning af fråga om anslag till uppförande af kronohäkte m. m. i Bollnäs inom Andra Kammaren afgafs af Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet. Bemålde departementschef yttrade i denna fråga bland annat:

»Slutligen ber jag att få göra ytterligare en erinran. Riksdagen har aflåtit skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utsträckning af den tid, under hvilken straffarbete skall uttjenas i enrum; och åtminstone denna Kammare har uttalat sina sympatier för en sådan lagförändring, hvarigenom vatten- och brödstraffet skulle upphöra. Inom Justitiedepartementet är också utarbetadt ett förslag till en sådan lagförändring, hvarigenom vatten- och brödstraffet skulle förvandlas till ett något långvarigare enkelt fängelse. Men båda dessa reformer fordra ökad utrymme vid fängelserna och äro för den skull under nuvarande förhållanden omöjliga att genomföra. Jag fruktar, att hvarje undanskjutande af frågan om anskaffande af nya cellfängelselokaler också måste medföra ett uppskof med dessa viktiga reformers genomförande.»

Vid nu upplysta förhållanden kan Utskottet icke, i enlighet med motionärens, dock icke i någon lagtext formulerade, förslag, till Riksdagen hemställa, att för närvarande för sin del fatta beslut om upphörande af vatten- och brödstraffet; men då Utskottet fortfarande, likasom tillföre, lika med motionären finner nämnda straffart olämplig, får Utskottet, med anledning af motionen, hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det ville Kongl. Maj:t, så snart utrymmet i rikets cellfängelser medgifver, att straff af fängelse vid vatten och bröd må kunna utbytas mot enkelt fängelsestraff, för Riksdagen framlägga förslag till lagändringar, hvarigenom all tillämpning af straff af fängelse vid vatten och bröd må för framtiden upphöra.

Stockholm den 5 Mars 1883.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.